

Plăsmuirile romanești

S-a mai întâmplat ceva. Tradiția ortodoxă nu a fost doar raționalizată ci a fost amestecată cu elemente de roman de aventură. În viețile sfinților ortodocși a intrat un element din legendele păgâne, astfel încât dacă citești viața unui sfânt ortodox, iar apoi citești aceeași viață într-o versiune latină, vei fi complet uimit. Să luăm doar un singur exemplu, viața Sf. Hristofor, care este cunoscută. În realitate nu știm atât de multe despre el, dar viața sa în linii mari o cunoaștem. A fost un ostaș și a fost martirizat, supus la chinuri. Apoi există o serie de minuni în viața sa. Are chiar și un toiag care a odrăslit, iar toate acestea există în tradiția vieților sfinților ortodocși.

Legenda de Aur, o carte scrisă în engleză în secolul al XIII-lea, este o compilație a vieților sfinților, la fel cum avem noi citirile zilnice din viețile sfinților adunate de Sf. Dimitrie al Rostovului. În fiecare zi există câte o viață a unui sfânt. Însă, Legenda de Aur le transformă în basme. Așadar, în secolul al XIII-lea, la apogeul Evului Mediu, înainte de Renaștere (când Ioachim de Fiore întreprindea toate acele schimbări) avem această viață a Sf. Hristofor, dar alcătuită într-un asemenea fel, încât nu știi despre cine este vorba.

Se pare că potrivit acestei „vieți”, Sf. Hristofor a fost un fel de barbar care s-a hotărât să meargă

Scris de Pr. Serafim Rose
Joi, 23 Iulie 2020 11:17

În lume pentru a-l căuta pe cel mai puternic rege din lume și a-l sluji. El descoperă un rege puternic și mare. Așa cum se întâmplă întotdeauna, îl slujește pe rege și este foarte fericit că își poate demonstra bărbăția și curajul și se poate lupta pentru el. După care, la curtea regelui își face apariția un menestrel – genul acela de trubaduri care cutreierau lumea – și începe să cânte. Cântă despre diavol, îl menționează pe diavol, iar de fiecare dată când pronunță numele diavolului, regele își face semnul crucii. Așadar, regele pare să fie un fel de creștin. Sf. Hristofor este uluit: „De ce vă faceți semnul crucii? De ce vă faceți semnul crucii de fiecare dată când vorbește de diavol?”, întreabă el.

„Pentru că sunt creștin și îmi este frică de diavol”, vine răspunsul.

„Frică de diavol! Asta înseamnă că diavolul trebuie să fie un rege mult mai puternic decât ești tu: mă voi duce și îi voi sluji diavolului”, spune Sf. Hristofor. Așadar, el pleacă în căutarea diavolului pentru a-i sluji lui deoarece el este cel mai puternic rege. Într-un sfârșit, mergând pe drum dă peste cineva pe care îl întreabă: „cine ești tu?”

„Eu sunt diavolul”, răspunde acela.

„Bine, căci eu vreau să-ți slujesc. Tu ești cel mai puternic rege din lume.” Intră, deci, în slujba diavolului și ia parte la diferite aventuri în mai multe locuri. Când ajung la o cruce, diavolul se dă înapoi dintr-odată, ezită și o ia la fugă. Iar Hristofor îl întreabă: „De ce ai fugit? Credeam că ești cel mai puternic rege din lume.”

„Nu, nu pot suporta crucea.”

„De ce?”

„Nu-ți voi spune”

Iar Hristofor i-a răspuns: „nu, dacă nu îmi vei spune, mă voi duce să caut alt rege mai puternic,

deoarece tu nu ești atât de puternic precum spui”. În acel moment diavolul îi spune a existat cineva care a murit pe cruce, de care el se teme, iar numele Aceluia este Hristos.

La care Hristofor spune: „Așa deci... asta înseamnă că există un rege și mai puternic. Mă voi duce să-i slujesc lui Hristos.” Și pleacă în căutarea lui Hristos, ajungând la un sfânt călugăr, pe care îl întreabă: „Unde îl pot găsi pe Hristos?”. Călugărul, în schimb, îi vorbește despre Hristos. „Vreau să-i slujesc. Cum îl pot sluji?” întreabă Hristofor.

„Începe să postești” îi spune călugărul.

„Nu pot să postesc”

„Nu poți să postești? Ei bine, atunci începe să te rogi.”

„Oh, dar nu pot nici să mă rog.”

„Ei bine dacă nu poți nici să te rogi, în cazul acesta mergi la un anumit râu, construiește-ți o colibă, stai acolo, așteaptă-i pe oameni să vină și trece-i râul. În felul acesta îi vei sluji lui Hristos.”

S-a dus astfel la râu și și-a construit acea colibă. Într-o noapte agitată aude o voce plăpândă: „Hristofor, Hristofor!” De trei ori se duce afară dar nu vede pe nimeni, pentru ca în cele din urmă să vadă un un copilăș foarte mic care stătea pe marginea râului și care îi spune: „Hristofor, du-mă pe malul celălalt”. Așa că îl așază pe umerii săi, se apucă să treacă râul, dar între timp râul se umflă din ce în ce mai tare în timp ce copilășul devine din ce în ce mai greu. Într-un final îi spune copilului: „mă simt de parcă aș căra greutatea întregii lumi pe umerii mei.” Iar băiețelul îi răspunde: „Nu cari doar greutatea întregii lumi, ci Îl cari pe Creatorul lumii”. După care el pleacă și este martirizat.

Se poate observa cum este introdus în mod evident elementul de basm. Nu putem ști motivul.

Scris de Pr. Serafim Rose
Joi, 23 Iulie 2020 11:17

Poate că sunt influențe păgâne, poate avem de-a face cu o imaginație foarte bogată. Oricum ar sta lucrurile, când acest element fantastic intră în scrierea vieții unui sfânt, ea devine un basm inventat în întregime. Acesta este motivul pentru care în icoanele catolice și chiar în unele ortodoxe Sf. Hristofor apare cu Hristos-copilul pe umerii săi, deoarece cuvântul „Hristofor” înseamnă „Cel care îl poartă pe Hristos”. Astfel se realizează o interpretare literală și se inventează o poveste pentru a se potrivi acesteia.

Există multe alte exemple de elemente picarești în sursele catolice, chiar de la apogeul Evului Mediu din secolul al XIII-lea. Nu ne putem încrede în aceste izvoare. Mai ales că acesta este motivul pentru care cercetătorii de mai târziu au ajuns să fie neîncrezători față de aceste surse. Există, bineînțeles, legendele, precum cea a Graalului, care provin din legendele celtice, legende păgâne, Legenda de Aur...

Un nou concept de sfințenie

Așadar, putem observa cum în Evul Mediu raționalismul și logicismul înlocuiesc credința. Sau, mai bine spus, acaparează și modelează credința, devenind standardele, în același timp în care își fac apariția elemente fantastice.

Iar acum ajungem la un punct foarte important, poate chiar mai important decât scolasticismul, deoarece, într-un final, va contribui mult mai mult decât scolasticismul la venirea Antihristului. Ne referim desigur la conceptul de sfințenie, care se transformă în ceva diferit față de concepția ortodoxă despre sfințenie. Cea mai bună ilustrare a acestei transformări o reprezintă viața lui Francisc de Assisi.

Omul acesta a fost atât de popular – în fapt, extraordinar de popular – încât oriunde mergea oamenii veneau la el cântând, comportându-se de parcă ar fi venit Hristos Însuși. Stârnea peste tot un mare entuziasm, ceea ce arată că se mișca în spiritul vremurilor. Dacă ne uităm, însă, la viața sa, vedem cât de ciudată este ea, privită dintr-o perspectivă ortodoxă. Putem merge până într-acolo încât să afirmăm că nu este nicidecum viața unui sfânt ortodox.

El a pus, pentru început, bazele unei nou stil de viață. A inventat regula sărăciei deoarece într-o zi s-a citit în biserică fragmentul din Evanghelia despre sărăcie și despre faptul că Apostolii nu aveau nimic cu ei când predicau, asta deși mai târziu desigur că Apostolii luau cu ei bani. Prima

Scris de Pr. Serafim Rose
Joi, 23 Iulie 2020 11:17

oară când au mers câte doi în orașe să predice evreilor nu au luat nimic cu ei. Iar Francisc a auzit asta și s-a simțit chemat să inventeze o nouă regulă, un nou stil de viață, o regulă a sărăciei bazată pe Evanghelie, ca și cum nu ar fi existat nicio tradiție monastică înainte de el. Chiar atunci existau foarte mulți sfinți mari.

Bineînțeles că poate s-a uitat în jurul său, a văzut poate că mănăstirile erau corupte, și și-a dorit ceva diferit. Însă este ceva extrem de îndoielnic să te gândești că vei face ceva cu totul nou, vei inventa o nouă regulă de viață, care nu se bazează pe Sfinții Părinți. Dacă nu era mulțumit de Părinții Latini mai apropiați de el, putea să se întoarcă la Sf. Ioan Casian, la Părinții Egipteni, dar nu a făcut-o. A mers direct la Evanghelie, exact cum au făcut-o mai târziu și protestanții, și a inventat pentru sine o regulă a sărăciei. Nu există nimic deosebit în asta. Bineînțeles că monahii sunt saraci, dar el a făcut din asta ceva cu totul special, la fel cum mai târziu îi vom vedea pe catolici că fac ceva special din Maica Domnului ca și cum ar fi un fel de ființă nepământească.

Mai mult, Francisc și-a dat sieși și ucenicilor nume noi. Nu aveau să mai fie numiți pur și simplu călugări, ci „penitenții din Assisi” sau „menestrelii Domnului”, deoarece mergeau și cântau. Așadar, deja putem vedea că ei nu mai se comportă precum monahii și asceții din trecut, ci sunt mișcați de un spirit nou care se aseamănă foarte mult cu duhul vremurilor.

O întâmplare petrecută în anul 1223 este edificatoare, deoarece atunci Francisc s-a hotărât să sărbătorească într-o nouă manieră Crăciunul. În biserica din Italia în care se găsea a reconstituit staulul de la Bethleem, și astfel a început închinarea la iesle din Biserica Latină. În jurul acestui moment a creat un fel de piesă de teatru care reprezintă începutul pieselor de teatru religios din Italia, contribuind astfel la intensificarea elementului dramatic. Deși teatrul își are, bineînțeles, originea în același fenomen nu vom atinge acum acest subiect.

Piesa de teatru religios, care își are originea de fapt în Liturghie, avea în centrul ei Împărtășania și temele religioase, și reprezenta o ajustare la noul duh al vremurilor, pentru a face religia mai interesantă, mai în acord cu viața cotidiană, mai apropiată de credincioși, ca și cum Ortodoxia nu ar fi suficientă.

Mai este ceva legat de așa zisa sa „sfințenie”. Unul dintre biografii săi afirmă că „Însăși ascetismul său era adesea îmbrăcat în hainele romantismului”. Așadar, el o curta pe Doamna Sărăciei, se gândea la ea ca și cum ar fi o persoană reală, și o tot pețea ca pe o logodnică. Același lucru îl face și cu Sora Moarte și în general recurge la tot felul de personificări.

Un eveniment foarte tipic pentru o mentalitate complet neortodoxă a survenit odată pe când Francisc era bolnav și a mâncat carne. Un ortodox care nu este călugăr poate că va mânca, în timpul bolii, carne. Dacă o va face se va pocăi pentru asta, va cere iertare Domnului, se va gândi „oricum, nu sunt bun” și îi va cere Domnului să fie iertat. Nu însă și Francisc din Assisi. În loc de asta, el s-a dus să predice oamenilor, care se adunaseră ca de obicei cu miile. Le-a spus: „Opriți-vă! Stați aici până când mă voi întoarce.” Apoi, s-a dus la o biserică din apropiere și i-a obligat pe doi ucenici să facă ce el le-a cerut: unul dintre ei i-a turnat în cap o găleată de cenușă, iar al doilea i-a pus în jurul gâtului o funie și l-a tras de ea în fața oamenilor care așteptau cu toții să vadă ce se întâmplă. Și astfel apare Francisc din Assisi târât de o funie, cu cenușă pe capul său negru, în timp ce îi privește pe oameni și le spune: „mă considerați un sfânt, dar eu am mâncat carne când am fost bolnav.”

Prin această afirmație el realizează un spectacol public prin care vrea să le spună oamenilor că el e cu adevărat foarte sfânt, iar dacă face o greșeală trebuie să o răscumpere astfel încât ei să creadă în continuare că este foarte sfânt. Putem vedea astfel cum Francisc deja joacă rolul unui om sfânt care trebuie să apară în fața oamenilor ca pur, pe când un om cu adevărat sfânt s-ar pocăi și ar considera că este cu atât mai bine dacă oamenii îl consideră rău.

Părintele G(herman): Ei bine, cred că acesta un bun exemplu: nebunii pentru Hristos, fac în general exact contrariul. Se comportă nebunește pentru a fi smeriți...

Părintele S: Desigur că oamenii care deja acceptaseră noile idei despre sfințenie spun „Cât de smerit este acest om!”. Dar, în fapt, este vorba despre o smerenie falsă. Aceasta nu este smerenie. În realitate, cheia de înțelegere a smereniei sale este mândria, pentru că se gândește la sine ca la un om sfânt. „Nu găsesc în mine niciun păcat pe care să nu-l fi ispășit prin spovedanie sau pocăință. Pentru că Domnul în mila Sa mi-a dat darul de a recunoaște limpede în rugăciune când nu l-am fost pe plac și când l-am fost pe plac”, afirmă el. Ceea ce avem aici este mulțumirea de sine spirituală. „Sunt sfânt; am păcătuit dar m-am răscumpărat pentru aceste păcate printr-un anumit număr de penitențe și prin faptul că m-am târât în fața oamenilor, astfel încât acum știu că sunt pur.”

Pentru a observa diferențele putem compara viața sa cu orice viață a unui sfânt ortodox, de pildă, viața Sf. Sioe. Acesta se pregătea să moară dar apoi a mai trăit o scurtă vreme. Când ucenicii lui l-au întrebat „de ce te-ai întors?”, el le-a răspuns: „un înger mi-a spus că nu sunt pregătit; trebuie să mă pocăiesc și mai mult”. Despre Sf. Sioe se presupunea că a dus o viață sfântă și cu toate astea a afirmat: „am încercat toată viața mea să-l fiu pe plac lui Dumnezeu,

iar acum la sfârșit nu știu dacă l-am fost sau nu pe plac”. Iar Francisc știa că i-a plăcut lui Dumnezeu. Acesta este deja duhul fariseilor.

Pe patul de moarte, Francis a afirmat: „Acum mă cheamă Dumnezeu, și vă iert pe toți, fraților, atât pe cei de aproape, cât și pe cei de departe, de toate greșelile și răutățile, și vă șterg păcatele atât cât îmi stă în putere”. El nu era preot, așa că până și în sensul acesta indirect, nu avea niciun fel de putere. Mai bine zis, Francisc avea un fel de a își atribui o putere a sfințeniei prin care putea ierta păcatele oamenilor – o concepție complet neortodox. Ultimele sale cuvinte au fost: „am făcut ceea ce a trebuit să fac. Mă întorc la Dumnezeu. Mila Domnului fie asupra voastră.” Adică: „Sunt perfect. Am făcut-o, am terminat, sunt perfect justificat.”

Simptomatic pentru tipul acesta de sfințenie este o întâmplare din viața sa când i-ar fi apărut Hristos la rugăciune și i-a oferit orice și-ar fi dorit. Deja suntem în povestirile romantice și în basme: „pune-ți trei dorințe”.

Familiaritatea aceasta a unui sfânt cu Dumnezeu reprezintă o marcă a prelestului, a înșelării duhovnicești. Fiind foarte împovărat de iubirea sa pentru oameni, Francisc a cerut o indulgență completă pentru toți aceia care se spovedesc și vizitează capela sa, aflată în centrul ordinului său. Iar Hristos a fost de acord, dar a precizat că Papa trebuie să ratifice acest lucru. Papa a făcut asta, și de atunci pe doi august poți obține o iertare totală a păcatelor dacă te duci la capela sa și te spovedești, ceea ce înseamnă că nu trebuie să suferi consecințe temporare sau temporale pentru păcatele tale. Un întreg nou sistem de indulgențe este deja pus la punct în secolul al XIII-lea.

Părintele G: În revista pentru copii a Mitropoliei au publicat o viață a Sf. Francis, intitulată „O viață tânără”. Copii ortodocși citesc această viață alături de viața Sf. Serafim. Pot fi ele unite?

Părintele S: Dar cea mai izbitoare trăsătură a acestei așa-numite „sfințenii”, în fapt cea mai izbitoare caracteristică a înșelării sale este aceea că l-a urmat pe Hristos doar într-o manieră exterioară. Când și-a strâns primii săi ucenici, la început, cred, șapte și apoi 12, i-a adunat și i-a trimis doi câte doi să răspândească Evanghelia: el a mers în Franța, pe alți doi i-a trimis în Anglia, în Italia șamd. El a folosit exact cuvintele Evangheliei: vă trimit doi câte doi să propăvăduiți iertarea păcatelor. Mai întâi i-a trimis în țările creștine și abia mai târziu i-a îndreptat spre țările păgâne, ca și cum ar propovădui o nouă Evanghelie, ca și cum nu s-ar fi făcut deja acest lucru, ca și cum el ar fi un nou hristos care își trimite proprii oameni pentru a răspândi Evanghelia. Aceste țări aveau deja episcopii și preoții lor, toată ierarhia, dar el îi trimite

În aceste țări care aveau deja conducere creștină pentru a predica evanghelia sa. S-au dus într-adevăr și au pus bazele ordinului franciscan.

Mai mult, chiar înainte de a muri i-a fost adusă pâine. A binecuvântat pâinea, a rupt-o și le-a dat-o ucenicilor săi. Viața Sf Francisc ne spune că a comemorat cina cea de taină pe care a luat-o Domnul cu ucenicii săi pentru ultima oară. În felul acesta le-a oferit și el o „cină de taină”

S-a mai întâmplat ceva foarte interesant cu el în momentul când i-au apărut stigmatele, adică urmele rănilor lui Hristos, în mâini, pe coastă și la picioare. Înainte de a se alege cu aceste semne – care în Biserica Catolică sunt considerate un semn autentic de sfințenie – el s-a rugat să sufere ceea ce a suferit Hristos în trup și în suflet, „ca să simt pe cât îmi este cu putință în toată ființa mea acea iubire infinită cu care Tu ai ars, oh Fiule al lui Dumnezeu, și care Te-a făcut să suferi atâtea chinuri pentru noi păcătoșii.”

Este o insolență, ceva de negăsit la adevărații sfinți: să dorească să aibă însăși iubirea lui Dumnezeu și să dorească să sufere ceea ce a suferit El în trupul Său. Aceasta nu este o râvnă duhovnicească, ci o căutare a unor senzații trupești și o mare mândrie în a dori să simți ceea ce simte Dumnezeu. Puteți face o comparație între episodul acesta și orice apariție a lui Hristos în fața sfinților. I-a apărut, de pildă, Sf. Serafim de Sarov când se afla ca diacon în biserică, deși Sf. Serafim nu s-a rugat „arată-mi-Te” sau „fă-mă să simt ceea ce ai simțit Tu”. Se ruga în biserică și Hristos i-a apărut, dar el nici măcar nu a dorit să vorbească despre asta.

Mai apoi, când Francisc a primit stigmatele, a avut viziunea unui serafim cu un Hristos crucificat suprapus peste el. Serafimul s-a apropiat și a început să răspândească raze care i-au dat stigmatele. Potrivit vieții sale, în acel moment, Francisc s-a simțit complet transformat în Iisus, ceea ce reprezintă o blasfemie. Aici se găsește rădăcina întregii spiritualități catolice: acest sentimentalism, că Iisus vine la mine: „sunt una cu El, iar El este una cu mine”. Toate acestea sunt prelest (înșelări).

Mai târziu, cum era de așteptat, ucenicii săi l-au numit „noul Hristos”. Într-una din viețile sale se spune că – (Sf.) Ignatie Briancianinov cita adesea acest pasaj – atunci când a murit, Francisc a fost ridicat la ceruri, iar Dumnezeu, care îl ținea în brațe, nu știa cine este mai mare, Francisc sau Fiul Său.

Acest tip de sfințenie și de spiritualitate este deja mult mai nociv decât scolasticismul. Poți avea raționaliști care predau în seminarii și încă să mai pastreze sfințenia, încât să rămâi legat de rădăcinile spiritualității, însă când însuși criteriul spiritualității este strâmb, denotând infatuare și mândrie, atunci lucrurile se distrug de la rădăcină. Așadar, este clar că tipul acesta de spiritualitate – și trebuie să aveți în vedere că suntem deja în anul 1200, la 150 de ani de la schismă – este atât de diferit de cel răsăritean încât nu mai este posibil un contact. Iată ce numim o persoană înșelată. Ar fi un exemplu clasic de om care trăiește în prelest.

Este evident că toate acestea au fost strâns legate de imaginația foarte bogată a lui Francisc. Nu știm nici măcar legile care acționează în toate aceste domenii, dar este vorba de însușiri corupte. Chiar dacă nu este vorba chiar de magie neagră, ele sunt foarte legate de tărâmurile întunecate ale psihicului, ca atunci când apar morminte și tot felul de alte imagini.

Dar lucrurile se înrăutățesc. Discipolii lui Francisc reprezintă un caz interesant deoarece odată cu ei ajungem la concluzia logică a acestui nou tip de spiritualitate, a acestui nou tip de sfințenie. Ei observă că a apărut un nou duh în lume, o nouă spiritualitate. Unul dintre ei îl numește pe Francisc chiar „noul Hristos”.

Astfel, unuia dintre discipolii săi, Ioachim din Fiore este cel care propune pentru prima dată această idee a venirii unei „A treia ere, a Duhului Sfânt”, care reprezintă punctul de plecare al tuturor filosofiilor moderne ale progresului, chiliasmului și New-Age-ului. El însuși a primit această revelație într-o viziune. Nu a fost o descoperire conceptuală. Există o carte foarte interesantă „Meaning in History”, care prezintă filosofia istoriei îmbrățișată de diverse popoare începând din Evul Mediu și până în timpurile moderne.

Autorul afirmă următoarele:

„A existat un moment hotărâtor în istoria bisericii creștine când un abate italian, un profet și un sfânt renumit, un om educat în cea mai strictă disciplină a ordinului cistercian, după studii și meditații dificile în sălbăticia munților din Calabria, a primit o revelație de Cincizecime (1190 și 1195).” În fapt, el nu era un ucenic autentic al lui Francisc. În același timp el „îi arată semnele vremurilor în lumina Apocalipsei Sf. Ioan”. „Când m-am trezit la răsăritul soarelui, am luat Apocalipsa Sf. Ioan. Acolo, dintr-odată, ochii duhului mi-au fost izbiți de luciditatea străvederii și mi-a fost revelată împlinirea acestei cărți și concordanța dintre Vechiul și Noul Testament.” Drept urmare, Ioachim de Fiore avea o nouă interpretare a ceea ce înseamnă Vechiul și Noul Testament.

„Schema generală de interpretare a lui Ioachim de Fiore se bazează pe doctrina Treimii. Există tipuri de religii care apar în trei epoci și în care se manifestă succesiv cele trei persoane ale Treimii. Prima este a Tatălui, a doua a Fiului, iar a treia a Sfântului Duh. (Ultima abia începe acum, i.e., spre sfârșitul secolului al XII-lea și avansează spre eliberarea totală a duhului.)„ Evreii erau robi sub legea lui Dumnezeu Tatăl.” Acesta este Vechiul Testament. „Creștinii celei de-a doua perioade erau, deși într-o măsură incompletă, liberi și duhovnicești în comparație cu moralitatea legalistă a primei epoci. În cea de-a treia epocă, cuvintele profetice ale Sf. Pavel, „pentru că în parte cunoaștem și în parte proorocim” vor deveni adevărate. Dar când va veni ceea ce e desăvârșit, atunci ceea ce este în parte se va desființa. (1 Cor. 13:9-10)”

Iar Ioachim afirmă: „Deja putem simți dezvăluirea eliberării finale a Duhului în toată plenitudinea sa.” Prima epocă a fost inaugurată de Adam în frică și sub semnul legii. După Avraam a dat roade și s-a împlinit în Iisus Hristos. A doua epocă a debutat cu Uzia în credință și smerenie sub semnul evangheliei. Începând cu Zaharia, tatăl lui Ioan Botezătorul, a dat roade care se vor pârgui în vremurile viitoare. A treia epocă a fost inaugurată de Sf. Benedict (pentru că era foarte orientat spre monahism n.a.) în dragoste și bucurie sub semnul Duhului. Se va sfârși odată cu reparația lui Ilie la sfârșitul lumii”. Epocile se suprapun.

„Prima religie este din punct de vedere istoric o ordine a celor căsătoriți,” Vechiul Testament „care se bazează pe Tatăl; a doua este o ordine a preoților, care se bazează pe Fiul; a treia este o ordine a călugărilor, care se bazează pe Duhul Adevărului. Prima epocă este dominată de sudoare și muncă, a doua de învățare și disciplină, a treia de cotemplație și slavă... Vremurile care au trecut înaintea legii și sub har au fost la fel de necesare ca și epoca care va veni și care va duce la împlinire aceste epoci pregătitoare. Legea fundamentală a istoriei mântuirii este progresul continuu de la litera Vechiului și Noului Testament la spirit, în mod analog transformării miraculoase a apei în vin.”

„Astfel, vremurile care vor veni, ale Duhului Sfânt, sunt prefigurate succesiv în prima și a doua eră a Tatălui și a Fiului, care corespund foarte strict. Fiecare personaj și eveniment din Vechiul Testament, dacă este înțeles spiritual, reprezintă o promisiune și un simbol al unui personaj și eveniment din Noul Testament. Această corespondență poate fi citită și ca o succesiune. Anumite evenimente și personaje din Vechiul Testament sunt contemporane spiritual cu anumite evenimente și personaje din Noul Testament, prin aceea că au o poziție și o semnificație istorică în acord cu ele. Astfel, de pildă, botezul lui Ioan cu apă reapare întărit în botezul lui Ilie cu foc de către Duhul Sfânt, care înhite tot ce este carnal și în literă. Acest întreg proces, al unei consummatio progresive, este în același timp un proces continuu de designatio, care invalidează promisiunile și înțelesurile precedente. Perioadele fiecărei religii

trebuie să fie recunoscute, totuși, nu prin ani de sine stătători, ci prin generații care concordă nu prin lungimea lor, ci prin numărul lor, fiecare dintre ele având cam 30 de ani. Numărul 30 nu are o bază naturală, ci spirituală. Se referă la perfecțiunea Treimii, a Dumnezeului Tată și la Iisus care avea 30 de ani când și-a câștigat primii săi filii spirituales. Potrivit calculelor lui Ioachim (bazate în special pe Apocalipsă 11.3 și 12:6; Matei 1:17) generația sa era a 40-a, iar discipolii săi presupuneau că după încă două generații, adică în 1260, se va ajunge la finalul lumii. Frederic al II-lea va fi Antihristul, iar frația franciscană va da liderii providențiali ai noii și ultimei religii, care va încheia istoria prin judecata și învierea finală. În cadrul timpului istoric, scopul și înțelesul istoriei mântuirii îl reprezintă realizarea fără compromisuri a precepetelor și învățămintelor evanghelice, în special Predica de pe Munte.”

„Ceea ce reprezintă o nouătate revoluționară în concepția lui Ioachim asupra istoriei mântuirii se datorează metodei sale profetico-istorice de interpretare alegorică. În măsura în care este alegorică și tipologică, nu reprezintă o noutate ci doar o aplicare coerentă a exegezei patristice tradiționale. Dar această exegeză i-a slujit imaginației incredibil de fecunde a lui Ioachim nu pentru niște scopuri statice – i.e., morale și dogmatice – ci pentru o înțelegere dinamică a Apocalipsei, printr-o corelație esențială între Scriptură și istorie și interpretările lor respective. Una trebuie să o explice pe alta dacă, pe de o parte, istoria este cu adevărat sfântă și plină de înțeles religios, și dacă, pe de altă parte, Evanghelia este rotulus in rota sau axa centrală a evenimentelor din lume. Admițând că istoria este o istorie a mântuirii și istoria bisericii este modelul ei, atunci singura cale pentru a o înțelege religios sunt Sfintele Scripturi, a căror concordanță îi dovedește lui Ioachim nu o doctrină absolută ci o structură inteligibilă a unui proces istoric. Pe baza credinței simple în caracterul revelat al Scripturii, Ioachim a putut desprinde o înțelegere strict religioasă a istoriei și, pe de altă parte, a descoperit în istoria actuală prezența ascunsă a unor categorii religioase. Această încercare de a explica religios istoria și Apocalipsa Sf. Ioan istoric nu reprezintă nici mai mult nici mai puțin decât o elaborare complexă a presupuziției creștine că biserica este trupului lui Hristos și drept urmare istoria ei este în mod intrinsec religioasă și nu doar un subcapitol al istoriei lumii.

Din moment ce istoria după Hristos încă se desfășoară și s-a revelat ca având un sfârșit, împlinirea vremurilor nu va mai fi concepută în mod tradițional ca un eveniment unic al trecutului ci ca un eveniment ce trebuie să se întâmple în viitor. Din această perspectivă, biserica, de la Hristos și până astăzi, nu reprezintă o fundație veșnică ci o prefigurare imperfectă. Astfel, interpretarea istoriei devine în mod necesar profetie, iar o înțelegere corectă a trecutului depinde de perspectiva corectă asupra viitorului, în care semnificațiile precedente ajung la sfârșit. Acest sfârșit nu survine dincolo de timpul istoric, la sfârșitul lumii, ci în ultima epocă istorică. Schema eshatologică a lui Ioachim constă nu într-un mileniu simplu și nici într-o simplă așteptare a sfârșitului lumii ci într-un eshaton cu două etape: o ultimă fază istorică a istoriei mântuirii, care precede eshatonul transcendent al noii ere, inaugurată de a doua venire a lui Hristos. Împărăția Duhului este ultima revelație în timp a scopului lui Dumnezeu pentru oameni. Pe cale de conștiință, instituția papalității și ierarhia bisericească sunt limitate la a doua epocă, ceea ce implică o revizuire radicală a doctrinei catolice a succesiunii de la Sf. Petru până la

Scris de Pr. Serafim Rose
Joi, 23 Iulie 2020 11:17

sfârșitul lumii. Biserica existentă, deși fondată de Hristos, va trebui să se supună bisericii care va veni, a Spiritului, atunci când istoria mântuirii va atinge plenitudinea sa. Această ultimă tranziție implică de asemenea, abolirea predicilor și tainelor, puterea mediatoare devenind depășită atunci când ordinea spirituală va fi realizată, și în care cunoașterea lui Dumnezeu va fi prin vedere directă și contemplație. Semnificația reală a tainelor nu este, după cum credea Augustin, aceea unei realități transcendente, ci o indicație a unei potențialități care se realizează în cadrul istoriei.”

„Făcând parte din a doua epocă, Ioachim nu a tras niciun fel de concluzii revoluționare din viziunea sa istorico-eschatologică. Nu a criticat biserica vremurilor sale, iar interpretarea sa a îngerului Apocalipsei (Apoc.7:2) și a novus dux (noului lider), menit să reînvie religia creștină, nu însemna că dorea o reorganizare revoluționară a instituțiilor și tainelor existente. Pentru el nu însemna altceva decât că va apărea un lider mesianic, indiferent cine va fi el, care va aduce o renaștere spirituală de dragul Împărăției lui Hristos, revelând, dar nu abolind, ceea ce a fost ascuns până acum în personajele și tainele importante. Concluziile revoluționare au fost desprinse mai târziu de cei din secolul al XIII-lea și al XIV-lea, de Spiritualii Franciscani, care au văzut în Ioachim un nou Ioan Botezătorul, care îl încunună pe Sf. Francisc ca pe novus dux al ultimei religii, chiar ca pe noul Hristos. Pentru ei biserica oficială ajunsese într-adevăr la final. Respingând distincțiile mediatoare între preceptele scrise și recomandările flexibile, ei au făcut o încercare radicală de a trăi o viață creștină într-o modestie și sărăcie absolută, să transforme biserica într-o comunitate a Duhului Sfânt, fără papă, fără ierarhie clericală, fără taine, fără Sfânta Scriptură și teologie. Regula Sf. Francisc era pentru ei chintesența evanghelică. Motivația principală a mișcării lor era, la fel ca și în cazul lui Ioachim, intensitatea așteptării eschatologice, care își avea originea, la rândul ei, în corupția epocii în care trăiau. Criteriul prin care judecau corupția vremurilor lor și înstrăinarea de Evanghelie era viața Sf. Francisc. Și, din moment ce Ioachim deja se aștepta ca peste două generații să aibă loc lupta dintre puterile spirituale și cele ale răului, ucenicii săi puteau să vadă și mai categoric în împărat pe Antihrist – în cele din urmă, totuși, un instrument al providenței pentru pedepsirea unei biserici anti-creștine care împiedica renașterea sa prin persecuția adevăraților urmași ai lui Hristos.”

... oameni, acești oameni se află pe un plan foarte înalt, ei se crucifică și se nevoiesc foarte tare. Francisc nu a vorbit foarte mult despre asta.

Cum se face că apare acolo ideea unei a Treia Epoci? Evident, odată cu venirea lui Hristos, apare ceva nou în lume. Întreaga istorie a lumii este împărțită în două epoci: înainte și după Hristos, pregătirea pentru Hristos și desăvârșirea. Odată, însă, ce se pierde înțelegerea creștină a duhului lui Hristos – creștinismul ca pregătire pentru viața de apoi – atunci această nouă tate îl lasă pe om liber să speculeze.

Scris de Pr. Serafim Rose
Joi, 23 Iulie 2020 11:17

Observăm cum scolasticii gândesc doar în funcție de ceea ce le spune logica lor. Din momentul în care începi să speculezi cu ideea de noutate, începi să spui: „de ce nu am avea ceva nou? Creștinismul însuși devine astfel rânțed. Călugării noștri au devenit corupți.” Împotriva acestor lucruri s-a ridicat Francisc. Dorea să trăiască o sărăcie mai curată. Drept urmare, odată ce din însăși ideea de creștinism a fost îndepărtată ideea de tradiție creștină, în mod logic a apărut ideea unui „nou” creștinism, o înflorire nouă a înțelepciunii, a spiritualității și, în fapt, o nouă revelație. Trebuie să o repetăm: acesta este „Marele Inchizitor” al lui Dostoievski, construcția unui creștinism mai bun decât a fost creștinismul.

Și desigur că de aici provin protestantismul și toate sectele de astăzi. Sursa credinței nu mai este tradiția ortodoxă, care s-a pierdut, ci fie rațiunea, fie viziunile. În acea epocă apar noile ordine în Biserica Catolică: dominicanii, franciscanii și toți ceilalți, și chiar și ideea că aceasta reprezintă calea firească.

Cele două personaje pe care le-am discutat, Francisc și Ioachim, vor fi foarte influente mai târziu. Oamenii se vor tot întoarce la ideile lor deoarece acolo se găsește fermentul pentru epoca modernă.

Există câteva alte idei, mai puțin importante, dar care relevă o perspectivă foarte caracteristică pentru Evul Mediu.

Am uitat să precizez despre Ioachim că el sublinia că Împărăția Spiritului este ultima revelație, adică mileniul sau chiliasmul, de unde așteptarea chiliastă. Și chiar a folosit expresia „Biserica Spiritului care va veni”.